

Міністерство освіти і науки України
Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра германської і фіно-угорської філології

Курсова робота

на тему:

«МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА УКРАЇНЦІВ ТА
АНГЛІЙЦІВ В МІЖКУЛЬТУРНОМУ
СПІЛКУВАННІ»

Студентки групи Па 09-20
факультету германської філології і перекладу
денної форми здобуття освіти
спеціальності 035 Філологія
Свіщ Валерії Валеріївни

Науковий керівник:
кандидат педагогічних наук,
доцент Соколець Ірина Іллівна

Національна шкала _____
Кількість балів _____
Оцінка ЄКТС _____

Київ 2023

Kyiv National Linguistic University
Department of Germanic and Finno-Ugric Philology

Term Paper

SPEECH BEHAVIOR OF UKRAINIANS AND
ENGLISH IN THE INTERCULTURAL
COMMUNICATION

SVISHCH VALERIA
Group IIa 09-20
Germanic Philology and Translation Faculty

Research Adviser
Assoc. Prof. IRYNA SOKOLETS
PhD (Pedagogy)

Kyiv 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ.....	5
1.1 Поняття мовленнєвого етикету та його складові.....	5
1.2 Функції мовленнєвого етикету.....	5
1.3 Мовленнєвий етикет у міжкультурному спілкуванні.....	7
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ.....	10
2.1 Вербальні та невербальні засоби висловлення привітань.....	10
2.2 Вербальні та невербальні засоби висловлення побажань.....	11
РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЕВОГО ЕТИКЕТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ.....	14
3.1 Вербальні та невербальні засоби висловлення привітань.....	14
3.2 Вербальні та невербальні засоби висловлення побажань.....	15
3.3 Аналіз подібностей та відмінностей у мовленнєвому етикеті в англomовній та україномовній культурах.....	18
ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ.....	21
RESUME.....	22
РЕЗЮМЕ.....	23
СПИСОК ДЖЕРЕЛ.....	24

ВСТУП

Мовленнєвий етикет є важливою складовою культури кожної нації. Це сукупність правил та норм поведінки, що регулюють міжособистісне спілкування та взаємовідносини в суспільстві.

Крім того, мовленнєвий етикет має важливе значення у міжкультурному спілкуванні, оскільки допомагає уникнути непорозумінь та конфліктів між представниками різних культур.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що мовленнєвий етикет відіграє важливу роль в міжособистісному та міжкультурному спілкуванні. Його використання відображає культурні традиції та норми, а також впливає на взаємини між людьми, їхнє ставлення та поведінку.

Метою дослідження є виявити спільні та відмінні риси мовленнєвого етикету англійців і українців в міжкультурному спілкуванні.

Об'єктом дослідження є міжкультурне спілкування.

Предметом дослідження виступає мовленнєвий етикет українців і англійців в типових комунікативних ситуаціях.

Завданнями дослідження є:

- дослідити поняття мовленнєвого етикету та його складові;
- проаналізувати функції мовленнєвого етикету;
- вивчити особливості мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах;
- дослідити вербальні та невербальні засоби висловлення привітань та побажань;
- зробити порівняльний аналіз мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах.

Матеріалами дослідження є наукові праці таких вчених: Бабич Н. Д., Богдан С. К., Гриценко Т.Б., Пентилюк М. І., Резніченко В. І., Мацько Л. І., Foster D.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ

1.1 Поняття мовленнєвого етикету та його складові

Мовленнєвий етикет – це система правил, які регулюють мовну поведінку людини в соціальних ситуаціях. Його головна мета полягає у забезпеченні ефективного і спілкування між людьми, а також у відтворенні поваги до інших людей та їх культури (Єрмоленко С, 2013: 17).

Складові мовленнєвого етикету включають:

1. Формули ввічливості. Це ввічливі вирази.
2. Регулювання темпу та ритму мовлення. Слід брати до уваги ритм мовлення співрозмовника, використовувати паузи та інтонаційні зміни для підкреслення важливих думок.
3. Формулювання запитань та відповідей. Необхідно використовувати відповідні запитання та відповіді, щоб підтримувати належний рівень спілкування.
4. Невербальні сигнали. Невербальні сигнали, такі як міміка, жести та пози тіла, можуть передавати певну інформацію про настрій та ставлення людини до співрозмовника.
5. Повага до культурних традицій. Слід бути свідомими щодо культурних різниць та використовувати відповідні вирази та форми поведінки, щоб виявити повагу до інших культур.

Усі ці складові допомагають підтримувати високий рівень взаємодії та ефективно спілкуватися з іншими людьми (Гриценко Т. Б, 2003: 85-95).

1.2 Функції мовленнєвого етикету

Мовленнєвий етикет виконує ряд функцій, які допомагають забезпечити ефективну комунікацію між людьми. Основні функції мовленнєвого етикету:

1. Створення позитивного враження. Мовленнєвий етикет допомагає людині створити позитивне враження на свого співрозмовника. Ввічливість та шанобливе ставлення можуть збільшити шанси на успіх у будь-якій соціальній ситуації.

2. Забезпечення ефективної комунікації. Мовленнєвий етикет використовується для забезпечення ефективної комунікації між людьми. Він допомагає підтримувати належний рівень спілкування та уникнути непорозумінь.

3. Регулювання соціальної поведінки. Мовленнєвий етикет допомагає регулювати соціальну поведінку людини в різних соціальних ситуаціях. Він визначає норми та правила поведінки, які допомагають людині зберігати належний рівень етикету та уникати неприємних ситуацій (Гриценко Т. Б, 2007: 85-87).

4. Виявлення поваги до інших людей та їх культури. Мовленнєвий етикет допомагає виявити повагу до інших людей та їх культури. Він охоплює норми та правила поведінки, які демонструють повагу до інших культур та традицій.

5. Підтримка професійного іміджу. Мовленнєвий етикет є важливою складовою професійного іміджу. Він допомагає справити відповідне враження на своїх колег та партнерів.

6. Підтримка гармонійних взаємин. Мовленнєвий етикет допомагає створити гармонійні взаємини між людьми. Ввічливе та коректне ставлення до співрозмовника може підвищити рівень довіри та сприяти побудові позитивних відносин.

7. Підвищення самооцінки та самовизначення. Мовленнєвий етикет може підвищити самооцінку та самовизначення людини. Знання правил та

норм мовленнєвого етикету допомагає людині почуватись впевнено та відчувати своє значення в соціальних взаєминах.

8. Зменшення конфліктів. Мовленнєвий етикет може допомогти уникнути конфліктів та розбіжностей. Ввічливе та шанобливе ставлення до співрозмовника може зменшити напруженість в комунікації та сприяти вирішенню конфліктних ситуацій.

9. Підвищення ефективності спілкування. Мовленнєвий етикет може підвищити ефективність спілкування між людьми. Вміння використовувати правильне формулювання, інтонацію та жести може допомогти зробити комунікацію більш зрозумілою та ефективною (Мацько Л. І, 2007: 23-33).

1.3 Мовленнєвий етикет у міжкультурному спілкуванні

Мовленнєвий етикет в міжкультурному спілкуванні є особливо важливим, оскільки різні культури мають свої власні норми та правила поведінки в мовленні. Ці норми та правила можуть значно відрізнятися від тих, що притаманні іншим культурам. Тому, щоб успішно спілкуватися з представниками інших культур, необхідно знати та дотримуватися їхнього мовленнєвого етикету (Пентиліук М, 2010: 33-35.).

Основні складові мовленнєвого етикету в міжкультурному спілкуванні:

1. Знання культурних особливостей. Для успішного спілкування з представниками інших культур необхідно знати культурні особливості та норми поведінки, в тому числі мовленнєвого етикету.

2. Ввічливість та повага до іншої культури. Важливо проявляти ввічливість та повагу до представників інших культур, дотримуватися їхніх норм та правил поведінки в мовленні.

3. Використання мовних засобів відповідно до культурних норм. У різних культурах можуть використовуватися різні форми ввічливості та

коректності в мовленні. Наприклад, у деяких культурах вживання імені вважається ввічливішим, ніж вживання прізвища. Тому важливо дотримуватися мовних норм, що притаманні культурі співрозмовника (Пентиліук М, 1994: 40-52.).

4. Уникнення образ та стереотипів. Важливо уникати образ та стереотипів про інші культури, оскільки це може порушувати їх особистий простір та провокувати конфлікти. Замість цього, варто проявляти відкритість та інтерес до культурних особливостей співрозмовника (Гриценко Т.Б, 2003: 89-93).

5. Дотримання граматичних та лексичних правил. Використання мови без помилок допомагає забезпечити зрозуміле та ввічливе мовлення між двома особами, що контактують.

6. Вміння пристосовуватися до різних ситуацій та співрозмовників. Важливо вміти адаптуватись до різних ситуацій та співрозмовників. Наприклад, у деяких культурах вважається неввічливим дивитися співрозмовнику безпосередньо в очі, тому варто звертати увагу на такі нюанси та адаптуватися до потреб співрозмовника.

7. Використання засобів комунікації відповідно до культурних норм. У різних культурах можуть бути різні звичаї та норми використання засобів комунікації. Наприклад, у деяких культурах вживання скорочень та смайлів вважається «табу» у мовленнєвому етикеті.

Загалом, дотримання мовленнєвого етикету в міжкультурному спілкуванні є ключовим елементом успішної комунікації з представниками інших культур. Вміння проявляти повагу до культурних особливостей та дотримуватися мовних норм і правил є важливим аспектом взаєморозуміння та співпраці між людьми різних культур.

Отже, мовленнєвий етикет є важливим елементом культури спілкування, який охоплює правила та норми ввічливого та коректного мовлення. Дотримання мовленнєвого етикету допомагає забезпечити ефективну комунікацію між співрозмовниками, підтримувати взаємну повагу

та відповідальність, а також виключити можливі непорозуміння та конфлікти (Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М, 2003:105-110.). У міжкультурному спілкуванні дотримання мовленнєвого етикету є особливо важливим, оскільки різні культури можуть мати свої власні особливості та норми мовленнєвої поведінки. Правильне використання мовленнєвого етикету допомагає підтримувати взаєморозуміння та доброзичливі стосунки між представниками різних культур (Пономарів О.Д. 1999: 57-63).

РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ В УКРАЇНСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

2.1 Вербальні та невербальні засоби висловлення привітань

Українська культура має свої власні традиції та норми щодо висловлення привітань. Привітання є важливим елементом міжособистісного спілкування та зазвичай вживаються як вираження поваги, люб'язності та взаємної уваги.

Вербальні засоби висловлення привітань в українській культурі включають такі формули:

1. *Доброго ранку / дня / вечора / ночі* – це загальні формули, які вживаються залежно від часу доби.

2. *Міцного здоров'я* – ця формула є дуже поширеною в українській культурі і є виразом бажання міцного здоров'я.

3. *Вітаю* – ця формула є загальною та вживається в різних ситуаціях, коли необхідно привітати людину, або привітатись із нею (Пентиліук М. І, 2010: 89-94).

Граматичні, лексичні та синтаксичні формули – це основні засоби висловлення привітань в українській культурі:

Граматичні формули – це складні конструкції, що містять сполучення слів зі словами звертання. Наприклад: *"Доброго ранку!", "Добрий день!", "Добрий вечір!", "До побачення!", "До зустрічі!"*. У таких формулах звертання не вживається, але у них є ввічливі форми, які залежать від часу доби та ступеня офіційності спілкування.

Лексичні формули – це спеціальні вирази, що використовуються для висловлення привітань. Наприклад: *"Привіт!", "Вітаю!", "Будьте здорові!"*. У таких формулах звертання вживається з допомогою слова *"ви"* або *"ти"*, залежно від ступеня офіційності спілкування.

Синтаксичні формули – це спеціальні фрази, що містять слова звертання та інші слова, що відповідають на привітання. Наприклад: *"Доброго дня, пане Олександрє!", "Привіт, друзі!", "Вітаю, пані докторе!", "Будьте здорові, діти!"*. У таких формулах звертання вживається зі словами, що відповідають на привітання, або з ними поєднані слова з подякою або запитанням. (Резніченко В, 2003: 75-79).

Українська культура має багатий арсенал формул висловлення привітань, які включають різні граматичні, лексичні та синтаксичні засоби, які допомагають створити сприятливу атмосферу під час спілкування (Богдан С. К., 1998: 55-66.).

Невербальні засоби висловлення привітань в українській культурі включають такі елементи:

1. Пошана – це може бути виразом усмішки, похвалювання, поклону, привітного жесту рукою тощо.

2. Зоровий контакт – українська культура вважає, що добрий очний контакт показує повагу та зацікавленість у спілкуванні.

3. Фізичний контакт – у деяких випадках, зокрема з близькими друзями та родичами, використання фізичного контакту, такого як обійми, поцілунки, може вживатися для висловлення привітань (Резніченко В, 2003: 87-89).

Висловлення привітань для українців дуже важливі, бо вони часто вживаються під час знайомств, зустрічей зі старими друзями, робочих зустрічей та інших подій (Сербенська О.А, 2004: 60-68). Тому важливо пам'ятати про традиції та норми висловлення привітань в українській культурі, щоб створити сприятливу атмосферу для подальшого спілкування.

2.2 Вербальні та невербальні засоби висловлення побажань

В українській культурі побажання можуть висловлюватись як вербально, так і невербально.

До вербальних засобів висловлення побажань належать:

1. Фразеологічні вирази, наприклад: *"Зичу тобі міцного здоров'я", "Нехай щастить!", "Бажаю тобі успіхів у всіх справах", "Щастя тобі й здійснення бажань"* тощо.

2. Самостійні речення, які містять в собі побажання: *"Щоб тобі завжди усе вдавалося", "Нехай твої мрії збуваються", "Бажаю тобі багато радості та задоволення", "Нехай життя подарує тобі багато хороших моментів"* тощо.

3. Вживання відповідних слів, які виражають побажання: *"щастя", "здоров'я", "успіху", "радості", "довголіття", "задоволення"* тощо. Наприклад: *"Бажаю тобі багато щастя та здоров'я"* (Богдан С. К., 1998: 82-89).

Невербальні засоби висловлення побажань охоплюють жести, міміку, тілесні пози, наприклад:

1. Усмішка, яка може виражати радість за здійсненням якихось побажань.

2. Жест, наприклад, показуванням на об'єкт, що символізує побажання.

3. Обійми та поцілунки як прояв побажання щастя, здоров'я і добра.

В українській культурі в основному використовуються наступні форми дієслів для побажань:

«Бажати» або *«наближатися»* (до чогось) та дієприслівників *«здоров'я», «щастя», «успіху», «добробуту»* тощо.

Граматична формула для висловлення побажань – це речення у теперішньому часі, дієслово *«бажати»*, доповнене інфінітивом або іменником, що відповідає за об'єкт побажання. Наприклад: *"Бажаю вам успіхів у всіх починаннях" або "Бажаю тобі здоров'я та щастя"*.

Лексичні формули для висловлення побажань можуть бути дуже різноманітними, залежно від контексту та ситуації. Наприклад, *"Бажаю вам мирного неба над головою", "Бажаю всіх благ" або "Бажаю, щоб здійснилися всі ваші мрії"*.

Синтаксичні формули можуть включати додаткові складові, такі як запитання про стан здоров'я, настрій або роботу. Наприклад: *"Як ви себе почуваете? Бажаю вам швидкого одужання"* або *"Як справи на роботі? Бажаю вам нових досягнень"*. (Пентилюк М, 2010: 43-45.).

Синтаксичні формули можуть варіюватися в залежності від контексту. В основному, вони складаються зі стверджувального речення з дієсловом *"бажати"* або *"зичити"*, або зі спонукального речення з дієсловом у формі інфінітива. Наприклад:

- *Бажаю вам успіхів у майбутньому!*;
- *Зичу вам всього найкращого!*;
- *Бажаю, щоб усі ваші мрії здійснилися!* (Богдан С. К., 1998: 88-90.).

Отже, українська культура має багату традицію висловлення привітань та побажань. Вербальні засоби містять лексичні, граматичні та синтаксичні формули, які використовуються для вираження вітань та побажань. Такі формули залежать від контексту та відносин між співрозмовниками.

Невербальні засоби також мають важливе значення в висловленні привітань та побажань, і охоплюють жести, посмішки, погляди та інші елементи невербальної міміки (Мацько Л. І, 2007: 70-89.).

Вивчення та використання відповідних формул та засобів висловлення привітань та побажань є важливим у міжкультурному спілкуванні, де врахування культурних особливостей може мати велике значення для побудови позитивних відносин між співрозмовниками.

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО ЕТИКЕТУ В АНГЛІЙСЬКІЙ КУЛЬТУРІ

3.1 Вербальні та невербальні засоби висловлення привітань

В англійській культурі висловлення привітань є важливим елементом комунікації. Для висловлення привітань використовуються як вербальні, так і невербальні засоби.

Серед вербальних засобів можна виділити такі формули (Fox, S, 2018: 81-83):

- *Hello / Hi* – привітання, яке використовується в неформальних ситуаціях;
- *Good morning / Good afternoon / Good evening* – формальні привітання, які використовуються відповідно до часу доби;
- *How are you?* – питання про самопочуття, яке є часто вживаною формулою привітання;
- *Nice to meet you* – формула, яка вживається при знайомстві з новою людиною.

Невербальні засоби включають охоплюють, тілесні жести та пози, а також звуки, які можуть використовуватися для висловлення привітань, наприклад, сміх або погладжування тварини. В англійській культурі також важливо дотримуватися певної етикету відносно рукостискання, яке може бути частиною привітання (Абрамович С. Д., 2004: 27-30).

Граматичні формули:

1. *Hello* – це слово, яке може вживатись як формальне привітання в будь-який час дня.
2. *Hi* – є менш формальною альтернативою «*Hello*».

3. *Good morning / afternoon / evening* – всі ці фрази складаються зі слова "Good" і назви частини дня, яка вживається як прийняте формальне привітання у відповідний час (Бабич Н. Д.,1990: 56-60).

Лексичні формули:

1. *Hey* – це неформальна форма привітання, що вживається при спілкуванні однолітків або друзів.

2. *What's up?* – це неформальна форма привітання, що вживається при спілкуванні однолітків або друзів, зазвичай з метою розпочати розмову.

3. *Good to see you* – ця фраза вживається, коли ви бачите людину, яку не зустрічали тривалий час. (Бабич Н. Д.,1990: 56-60).

Синтаксичні формули:

1. *How are you?* – ця формула використовується для запиту про стан і самопочуття людини. Наприклад, "*How are you today?*" або "*How have you been?*"

2. *It's nice to meet you* – ця формула вживається, коли ви зустрічаєте людину вперше. Наприклад, "*Hi, my name is John. It's nice to meet you.*"

3. *Have a good day* – ця формула використовується, коли ви закінчуєте розмову або розлучаєтеся з людиною. Наприклад, "*Nice talking to you, have a good day*". (Бабич Н. Д.,1990: 56-60).

В залежності від ситуації та культурного контексту можуть існувати різні вимоги щодо висловлення привітань в англійськомовних країнах.

3.2 Вербальні та невербальні засоби висловлення побажань

В англійській культурі висловлення побажань є важливою частиною комунікації. Вони можуть бути висловлені як вербально, так і у формі невербальних жестів і міміки (Бацевич Ф.С,2013: 35).

1. Вербальні засоби висловлення побажань (Пентилюк М, 1994: 43-58):

"Best wishes!" (Найкращі побажання!), "Good luck!" (Удачі!), "Have a nice day!" (Гарного дня!), "Congratulations!" (Вітаю!), "All the best!" (Усього найкращого!), "Happy birthday!" (З днем народження!), "Merry Christmas!" (Веселого Різдва!), "Happy New Year!" (З Новим Роком!)(Foster, D, 2000: 56-67)

2. Невербальні засоби висловлення побажань (Пентилюк М, 1994: 43-58):

Посмішка, потискання рук, дотик до плеча, обійми, махання рукою, підняття бокалів, дарування подарунка

Граматичні, лексичні та синтаксичні формули висловлення побажань в англійській культурі можуть бути наступними:

1. Граматичні формули (Foster, D, 2000: 67- 83):

* *I/we/they wish you...* (Я/ми/вони бажують вам...)

* *May you...* (Нехай ви...)

* *I hope that...* (Я сподіваюся, що...)

* *May your...* (Нехай ваші...)

* *Let us wish you...* (Дозвольте нам побажати вам...)

* *I would like to wish you...* (Я хотів би побажати вам...)

* *I pray that...* (Молюся, щоб...)

* *Best wishes for...* (Найкращі побажання для...)

2. Лексичні формули:

* *Good luck!* (Удачі!)

* *Happy birthday!* (З днем народження!)

* *Congratulations!* (Вітання!)

* *Have a great day!* (Гарного дня!)

* *Best of luck!* (Усього найкращого!)

* *Have a safe journey!* (Безпечної дороги!)

* *Good health!* (Міцного здоров'я!)

3. Синтаксичні формули:

* *I wish you all the best in your future endeavors. (Я бажаю вам усього найкращого у вашій майбутній діяльності.)*(Fox, S, 2018: 64-66)

* *May you have a prosperous year ahead. (Нехай ви матимете квітучий рік попереду.)*

* *I hope you have a wonderful day filled with joy and happiness. (Я сподіваюся, що у вас буде чудовий день, наповнений радістю та щастям.)*

* *May your dreams come true. (Нехай ваші мрії здійсняться.)*(Chaney, L. H., & Martin, J. St. 2007: 78-90)

* *Let us wish you success in all your future endeavors. (Дозвольте нам побажати вам успіху у всіх ваших майбутніх зусиллях.)*

* *I would like to wish you a happy and prosperous future. (Я хотів би побажати вам щасливого та квітучого майбутнього.)*

* *Congratulations on your achievement, well done! (Вітання з вашим досягненням, відмінна робота!)*

В англійській культурі також дуже розповсюдженими є ідіоми (Антоненко-Давидович Б, 1991: 28-47.).

Ідіоми – це вирази, що мають фіксоване значення, яке часто відрізняється від літерального значення окремих слів. В англійській мові існує багато ідіом, які використовуються для висловлення побажань (Бабич Н. Д, 1990: 23-34).

Ось декілька прикладів таких ідіом:

1. *"Break a leg"* – це ідіома, яка вживається для побажання успіху, зазвичай перед виступом на сцені. Літерально вона означає "зламати ногу", але в контексті побажання успіху має зовсім інше значення(Foster, D, 2000: 105).

2. *"Good luck"* – це просте і часто вживане висловлення побажання успіху. Воно може бути вжите в багатьох контекстах, від особистого життя до роботи.

3. *"All the best"* – це ідіома, яка вживається для висловлення побажання успіху, щастя та здоров'я. Це висловлення може бути вжите у багатьох

різних контекстах, від прощання з друзями до завершення бізнес-зустрічі (Гриценко Т.Б, 2003: 119-123).

4. *"May your dreams come true"* – *"Нехай твої мрії збудуться"*. Ця ідіома використовується, щоб побажати комусь, щоб його мрії здійснилися.

5. *"Wishing you all the best"* – *"Бажаю тобі всього найкращого"*. Цей вислів використовують для вираження найщиріших побажань успіху, щастя і здоров'я.

6. *"May you be blessed with happiness"* – *"Бажаю, щоб ти був обдарований щастям"*. Ця ідіома використовується для вираження найкращих побажань успіху та щастя (Foster, D, 2000: 173).

7. *"Good luck with your endeavors"* – *"Удачі у твоїх починаннях"*. Цей вислів використовують, щоб побажати успіху в будь-яких планах чи спробах;

8. *"May the odds be ever in your favor"* – *"Нехай шанси будуть завжди на твоєму боці"*. Ця ідіома стала дуже популярною після виходу фільму *"The Hunger Games"* і використовується для побажання успіху і везіння у будь-яких зусиллях. (Fox, S, 2018: 105-107).

3.3 Аналіз подібностей та відмінностей у мовленнєвому етикеті в англомовній та україномовній культурах

Мовленнєвий етикет є важливою складовою міжособистісного спілкування. Порівнюючи мовленнєвий етикет в англомовній та україномовній культурах можна виділити як спільні, так і відмінні риси.

Серед спільних рис можна відзначити вживання вербальних формул привітання, побажання, прощання, подяки тощо. В обох культурах поширені фрази *"Hello"* (Українською – *"Добрий день"*), *"Goodbye"* (Українською – *"До побачення"*), *"Thank you"* (Українською – *"Дякую"*), *"Please"* (Українською – *"Будь ласка"*). Також в обох культурах вважається

ввічливим питання про самопочуття іншої людини (Резніченко В. І, 2003: 89-93).

Однак, відмінності між мовленнєвим етикетом в англomовній та україномовній культурах виявляються у способах вираження привітання, побажань та інших форм ввічливості. Наприклад, в англійській культурі зазвичай привітання включає *запитання "How are you?" (Українською - "Як справи?")*, що часто використовується лише як формула ввічливості. Українці ж, як правило, після привітання дотримуються більш офіційних формул, наприклад, *"Бажаю вам гарного дня" або "Бажаю успіхів у роботі"*. Також українці частіше використовують слова *"будь ласка" та "пробачте"*, щоб виражати ввічливість у спілкуванні (Мацько Л. І, 2007: 13).

Ще однією відмінністю є підхід до дотримання часових рамок. Українська культура дещо більш гнучка щодо часових рамок, часто дозволяються затримки на зустрічах та інших подіях. У англomовній культурі це не так і важливо дотримуватись часових рамок, особливо на робочих зустрічах та зустрічах в бізнес-середовищі (Іванишин В, 1994: 56-71).

Щодо невербальних засобів мовленнєвого етикету, то вони також можуть відрізнятися в залежності від культури. Наприклад, в англomовній культурі невербальні засоби мовленнєвого етикету можуть включати жести, міміку, тон голосу, взаємодію очима та інші сигнали, які можуть відрізнятися від тих, які використовують українці (Пентиліук М. І, 2010: 13-43).

Наприклад, в англomовній культурі дотик до співрозмовника вважається менш прийнятним, ніж українській культурі, де це може сприйматися як прояв уваги та дружності (Пономарів О.Д., 2001: 45-55). Крім того, в англomовній культурі звичайно використовуються більше простору між співрозмовниками, ніж українці, які можуть відчувати дискомфорт, якщо відстань між ними занадто велика (Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М, 2003: 187-199).

Також є різниця при використанні ідіом. Наприклад, в англomовній культурі ідіоми використовуються дуже часто та широко (Пентиліук М. І.,

1994: 60-78). Багато з них виникли з історії та культурних особливостей Великої Британії та США, тому їх може бути складно зрозуміти співрозмовникам. Також ідіоми в англомовній культурі часто використовуються в розмовному мовленні, що може створювати труднощі для людей, які вивчають англійську як іноземну мову (Пономарів О.Д., 2001: 34-76).

Українська культура натомість має багато приказок, прислів'їв та фразеологізмів, але вони не використовуються так часто та широко, як в англомовній культурі. Більшість українських ідіом мають свої корені в історії та культурі України, тому їх зазвичай легше зрозуміти українцям та людям, які добре знайомі з українською культурою (Пономарів О.Д., 1999: 85-88)

ЗАГАЛЬНІ ВИСНОВКИ

У цій курсовій роботі було розглянуто теоретичні основи вивчення мовленнєвого етикету, а також особливості мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах. Було проаналізовано складові мовленнєвого етикету, його функції та особливості в міжкультурному спілкуванні.

У першому розділі було досліджено поняття мовленнєвого етикету та його складові, що включають формальну та неформальну лексику, тон, голосову інтонацію, жести та міміку. Також було визначено функції мовленнєвого етикету. Окрему увагу було приділено мовленнєвому етикету в міжкультурному спілкуванні, оскільки він є ключовим аспектом ефективного спілкування між представниками різних культур.

У другому та третьому розділах було досліджено особливості мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах, зокрема при висловленні привітань та побажань. Було проаналізовано вербальні та невербальні засоби висловлення привітань та побажань у кожній культурі, їх значення та використання у різних контекстах.

Отримані результати свідчать про те, що мовленнєвий етикет є важливою складовою процесу спілкування, а його правильне застосування дозволяє зберігати взаємоповагу та гармонійний характер взаємин між людьми. Крім того, дослідження мовленнєвого етикету в різних культурах допомагає дізнатись нову інформацію про світову культуру та здійснювати ефективне міжкультурне спілкування.

RESUME

This term paper considered the theoretical foundations of the study of speech etiquette, as well as the peculiarities of speech etiquette in the Ukrainian and English cultures. The components of speech etiquette, its functions and features in intercultural communication were analyzed.

The first chapter explored the concept of speech etiquette and its components, including formal and informal vocabulary, tone, voice intonation, gestures and facial expressions. The functions of speech etiquette were also defined. Particular attention was paid to speech etiquette in intercultural communication, as it is a key aspect of effective communication between representatives of different cultures.

The second and third chapters explored the peculiarities of speech etiquette in the Ukrainian and English cultures, in particular when expressing greetings and wishes. Verbal and non-verbal means of expressing greetings and wishes in each culture, their meaning and use in different contexts were analyzed.

The obtained results indicate that speech etiquette is an important component of the communication process, and its correct application allows maintaining mutual respect and the harmonious character of relationships between people. In addition, the study of speech etiquette in different cultures helps to learn new information about the world culture and to carry out effective intercultural communication.

РЕЗІЮМЕ

У даній курсовій роботі розглянуто теоретичні засади вивчення мовленнєвого етикету, а також особливості мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах. Проаналізовано складові мовленнєвого етикету, його функції та особливості в міжкультурній комунікації.

У першому розділі досліджено поняття мовленнєвого етикету та його складові, зокрема формальну та неформальну лексику, тон, інтонацію голосу, жести та міміку. Також були визначені функції мовленнєвого етикету. Особливу увагу було приділено мовленнєвому етикету в міжкультурній комунікації, оскільки він є ключовим аспектом ефективної комунікації між представниками різних культур.

У другому та третьому розділах досліджено особливості мовленнєвого етикету в українській та англійській культурах, зокрема при висловленні привітань та побажань. Проаналізовано вербальні та невербальні засоби вираження привітань та побажань у кожній культурі, їх значення та вживання в різних контекстах.

Отримані результати свідчать про те, що мовленнєвий етикет є важливою складовою комунікативного процесу, а його правильне застосування дозволяє зберегти взаємоповагу та гармонійний характер стосунків між людьми. Крім того, вивчення мовленнєвого етикету в різних культурах допомагає дізнатися нову інформацію про світову культуру та здійснювати ефективну міжкультурну комунікацію.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С. Д. (2004). Мовленнєва комунікація: підручник. Київ: Центр навчальної літератури,
2. Антоненко-Давидович Б. Д. (1991). Як ми говоримо. Київ: Вид. Дім "Academia"
3. Бабич Н. Д. (1990). Основи культури мовлення. Львів: Світ.
4. Бацевич Ф.С. (1998). Основи комунікативної лінгвістики: Підручник. Київ: Видавничий центр "Академія".
5. Богдан С. К. (1998). Мовний етикет українців: традиції і сучасність: монографія. Київ: Рідна мова,
6. Гриценко Т. Б. (2007). Етика ділового спілкування: навч. посібник / за редакцією Т. Б. Гриценко, Т. Д. Іщенко, Т.Ф. Мельничук. Київ: Центр навч.літератури,
7. Гриценко Т.Б. (2003). Українська мова та культура мовлення: Навчальний посібник. Вінниця: Нова книга.
8. Єрмоленко С. Я. (2013). Літературна норма і мовна практика: монографія. Ніжин: ТОВ "Видавництво "Аспект-Поліграф".
9. Іванишин В. (1994). Мова і нація. Дрогобич: Відродження.
10. Трущенко К. М. (2005). Культура фахового мовлення: Навчальний посібник. Чернівці: Книги – ХХІ.
11. Мацько Л.І., Кравець Л.В. (2007). Культура фахової мови: Навч. посіб. Київ: ВЦ "Академія".
12. Мацько Л.І., Сидоренко О.М., Мацько О.М. (2003). Стилїстика української мови: Підручник. Київ: Вища школа.
13. Мацько Л. І. (2007). Культура української фахової мови: навч. посібник. Київ: ВЦ "Академія".
14. Пентиліюк М. І. (2010). Ділове спілкування та культура мовлення: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури.
15. Пентиліюк М. І. (1994). Культура мови і стилїстика. Київ: Вежа.

16. Пономарів О. (2001). Культура слова: Мовностилістичні поради: навч. посібник 2-ге вид. стереотип. Київ: Либідь.
17. Пономарів О.Д. (1999). Культура слова: мовностилістичні поради: навч. посіб. Київ: Либідь.
18. Резніченко В. І. (2003). Довідник-практикум офіційного, дипломатичного, ділового протоколу та етикету. Київ: УНВЦ "Рідна мова".
19. Сербенська О.А. (2004). Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури.
20. Хміль Ф.І. (2004). Ділове спілкування: навчальний посібник. Київ: "Академвидав".
21. Fox, S. (2018). *Etiquette Guide to England: Know the Rules that Make the Difference!* Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
22. Chaney, L. H., & Martin, J. St. (2007). *The Essential Guide to Business Etiquette*. Westport, CT: Praeger Publishers.
23. Foster, D. (2000). *The Global Etiquette Guide to Europe: Everything You Need to Know for Business and Travel Success*. New York, NY: John Wiley & Sons.